

Bezpieczeństwo seniorów

Materiał powstał w ramach projektu „Seniorze, nie daj się!”

**Projekt dofinansowany ze środków Programu Rządowego na rzecz
Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020**

Poprawa bezpieczeństwa seniorów wymaga nieustannej pracy zarówno instytucji publicznych (np. policja, straż pożarna itp.), jak i samych seniorów, tak aby zapobiegać lub minimalizować skutki pojawiających się coraz to nowych zagrożeń.

Wśród najczęściej stosowane metod oszustw wymienić można:

- **Falszywy wnuczek, siostrzeniec, krewny** - jest to czyn polegający na wyłudzeniu pieniędzy przez osoby podające się za członków rodziny lub bliskich znajomych, pod pretekstem pilnej życiowej potrzeby. Sprawcy dzwonią na telefon domowy przedstawiając się jako wnuczek, wnuczka, siostrzeniec lub siostrzenica (głos w telefonie jest zniekształcony i starsi ludzie często myślą, iż dzwonią faktycznie osoby z rodziny) i proszą o pożyczkę w związku z niespodziewanym zdarzeniem/okazją. Najczęściej od razu informują „babcię” lub „dziadka”, że nie będą mogli przyjechać po pieniądze i w związku z tym pieniądze odbierze znajomy lub kolega. Po pewnym czasie znajomy „wnuczka” zjawia się w mieszkaniu ofiary po pożyczkę pieniężną. Podkreślić należy, że przestępstwo to, popularnie nazywane „metodą na wnuczka”, stosowane jest w bardzo wielu wariantach, a naciągacze często w trakcie rozmowy, na podstawie uzyskanych od rozmówcy informacji, decydują pod jakiego członka rodziny się podszywają.
- **Prośba o szklankę wody** - inna metoda działania polega na tym, że sprawcy pukają do mieszkań, przykładowo prosząc o coś do jedzenia lub picia i informując, że są w bardzo ciężkiej sytuacji życiowej. Starsze osoby, okazując swoje dobre serce, bez zastanowienia przygotowują posiłek, a w tym czasie złodzieje okradają mieszkanie.
- **Falszywy pracownik OPS, ZUS** - często oszuści „podszywając się” za pracowników opieki społecznej, Urzędu Skarbowego czy ZUS-u mogą twierdzić, że ich wizyta spowodowana jest wypłatą dodatkowego świadczenia pieniężnego lub materialnego, przyznaniem większej emerytury lub renty czy zwrotem podatku dochodowego, a w celu uzyskania tych pieniędzy lub świadczeń konieczne jest wniesienie opłaty manipulacyjnej lub przekazanie pieniędzy na zakup znaczków skarbowych. Takie działanie sprawcy ma na celu wskazanie miejsca, gdzie przechowujemy pieniądze. Następnie złodziej prosi o podanie np. szklanki wody, a w międzyczasie kradnie oszczędności lub cenne przedmioty znajdujące się w mieszkaniu. Podobne metody działania mogą być wykorzystane przez domokrążców oferujących do sprzedaży tanie towary, osoby przynoszące „dobrą nowinę” o wygranej w loterii, czy też osoby innej narodowości proszące o jałmużnę lub oferujące wróżbę.

- **Falszywy policjant** - sprawcy oszustw podszywają się także pod funkcjonariuszy Policji lub Straży Miejskiej, informując np. że ktoś z rodziny nie ma pieniędzy, aby zapłacić mandat lub że ktoś z bliskich popełnił przestępstwo lub wykroczenie. Jednocześnie sugerują, iż sprawę można załatwić polubownie, poza „granicami prawa”. Chęć udzielenia pomocy bliskim powoduje, że osoby starsze płacą za „łagodne potraktowanie” znaczne sumy pieniędzy.

Aby nie stać się ofiarą oszustwa, należy przed otwarciem drzwi przestrzegać następujących zasad:

- Spojrzeć przez wizjer w drzwiach lub przez okno – kto to?
- Jeśli nie znamy odwiedzającego – spytać o cel jego wizyty, zapiąć łańcuch zabezpieczający (jeśli zdecydujemy się na otwarcie drzwi) oraz poprosić o pokazanie dowodu tożsamości lub legitymacji służbowej, identyfikatora. Uczciwej osoby nie zrazi takie postępowanie powodowane ostrożnością.
- W razie wątpliwości należy umówić się na inny termin, sprawdzając uprzednio w odpowiedniej instytucji wiarygodność osoby pukającej do drzwi (jeśli osoba podaje się za przedstawiciela administracji lub innej instytucji).

Czynnikiem, który znacznie zwiększa poziom bezpieczeństwa seniora w kontekście stania się ofiarą oszustwa, jest bez wątpienia bliski kontakt z rodziną. **Wszelkie statystyki dowodzą, że ofiarami oszustw znacznie częściej padają starsze osoby samotne, które rzadko mają kontakt ze swoimi dziećmi i wnukami. Często osoby takie wpuszczają kogoś obcego, np. fałszywego przedstawiciela fundacji zbierającego fundusze na szczytny cel, zwyczajnie dlatego, że brak im kontaktu z ludźmi i chcą chociaż chwilę porozmawiać.** Samotne osoby często wdają się w nadmiernie szczegółowe rozmowy dotyczące sytuacji prywatnej z nowo poznanymi, przypadkowymi osobami, np. w parku, w poczekalni w przychodni, w autobusie itd., a to również są sytuacje sprzyjające złodziejom. Łatwo jest być świadkiem takiej rozmowy i później wykorzystać zasłyszane informacje.

Zagrożeniem szczególnie niebezpiecznym dla życia i zdrowia seniorów są pożary. **Osoby starsze często wolniej się poruszają oraz mają wolniejszy refleks, co utrudnia im podjęcie działań gaśniczych czy ewakuację.** Pożary budynków mieszkalnych stanowią niewielki odsetek wszystkich pożarów. Niestety, to właśnie w tych zdarzeniach jest najwięcej ofiar wśród ludzi. Przyczyny pożarów od lat są te same, dominują:

- nieostrożność przy posługiwaniu się otwartym ogniem,
- wady lub niewłaściwa eksploatacja urządzeń i instalacji elektrycznych,

- wady i zła obsługa urządzeń grzewczych,
- nie przestrzeganie podstawowych zasad bezpieczeństwa.

Innym poważnym zagrożeniem dla seniorów, szczególnie tych mieszkających w starych budynkach, jest tzw. cichy morderca, czyli tlenek węgla (nazywany popularnie czadem), który powstaje na skutek spalania węgla lub gazu w instalacji grzewczej niespełniającej minimalnych wymogów bezpieczeństwa. Każdego roku - w tzw. okresie grzewczym - z powodu zatrucia tlenkiem węgla ginie lub poszkodowanych jest kilkaset osób. **Większość przypadków zatruc spowodowana jest zaniedbaniami w zakresie zapewnienia drożności przewodów kominowych i wentylacyjnych w budynkach mieszkalnych. Kolejne przyczyny to samowolne podłączanie urządzeń grzewczych na paliwo stałe i gazowe, nieszczelność tych urządzeń i używanie ich niezgodnie z instrukcją.**

Starsze osoby stanowią znaczny odsetek pieszych ulegających wypadkom. W dużej mierze dzieje się tak z tego powodu, że nie zachowują należytej ostrożności. Często przechodzą przez ulicę poza miejscami wyznaczonymi do tego, narażając się tym samym na dodatkowe niebezpieczeństwo. Wśród seniorów ulegających wypadkom jest niestety bardzo dużo ofiar śmiertelnych.

W przypadku osób starszych często dochodzi do tzw. wtargnięcia na jezdnię. Dzieje się tak dlatego, że nie zawsze dostrzegają one nadjeżdżające pojazdy. Bardzo ważne jest również bycie widocznym. **Noszenie elementów odblaskowych znacznie zwiększa bezpieczeństwo, pozwala kierowcy pojazdu dostrzec przechodzącą osobę, nawet jeśli ona nie widzi pojazdu.**

Warto wspomnieć jeszcze o bezpieczeństwie finansowym, zwłaszcza w kontekście bardzo popularnych ostatnio piramid finansowych. Działają one dopóki grupa osób nie zechce wycofać swoich środków i zrealizować rzekomych zysków. W takiej sytuacji brakuje pieniędzy od nowych klientów, aby móc spełnić żądanie wypłaty. Ponadto w chwili upadłości najczęściej w piramidzie nie ma już żadnych pieniędzy, bowiem zostały wcześniej wyprowadzone przez jej twórców.

Jak się ustrzec ? Podmioty, które oferują różnego rodzaju lokaty czy usługi inwestycyjne, muszą najpierw uzyskać zezwolenie na działalność od Komisji Nadzoru Finansowego lub jej europejskiego odpowiednika (ale w takim wypadku KNF posiada od nich informację, że chcą prowadzić na działalności na terenie naszego kraju). Ich dalsza działalność również podlega kontroli. Weryfikując status prawny danego podmiotu, warto dokonać analizy „Listy ostrzeżeń publicznych Komisji Nadzoru Finansowego” (dostępnej na stronie internetowej KNF). Na Liście zamieszczane są nazwy podmiotów, w związku z działalnością których zostało złożone przez KNF do prokuratury

zawiadomienie o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa prowadzenia działalności na rynku finansowym bez stosownego zezwolenia. W przypadku gdy chcemy korzystać z usług podmiotu zajmującego się inwestowaniem w kruszce, wówczas powinien on posiadać wpis do rejestru podmiotów prowadzących działalność kantorową – wówczas nadzór prowadzi Prezes Narodowego Banku Polskiego.

W przypadku banków z siedzibą na terytorium Polski oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych wypłata środków zdeponowanych przez osoby fizyczne jest gwarantowana przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG) w całości do równowartości w złotych 100 tys. euro. Środki z Funduszu są wypłacane klientom banków/kas (uczestników BFG) w przypadku zawieszenia działalności danego banku/kasy i ustanowienia zarządu komisarycznego oraz złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości tego podmiotu. W przypadku domów maklerskich gwarancje zapewnia tzw. system rekompensat administrowany przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych – możliwych w przypadku ogłoszenia upadłości domu maklerskiego, prawomocnego oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości domu maklerskiego w przypadku, gdy brakuje środków na zaspokojenie kosztów postępowania lub stwierdzenia przez KNF, że dom maklerski nie ma możliwości wykonać względem inwestorów ciężących na nim zobowiązań. W przypadku domów maklerskich wysokość wypłat możliwa jest do równowartości w złotych kwoty 3 tys. euro oraz 90% nadwyżki ponad tę kwotę (z zastrzeżeniem maksymalnej wartości 22 tys. euro w złotych).

Kiedy być szczególnie ostrożnym ?

- Zapewnienie wysokich zysków. nie należy traktować w pełni poważnie zapewnień, że inwestycja przyniesie pewny, znaczący zysk (często w krótkim okresie) – a przy tym, że jest ona zupełnie bezpieczna.
- Dbłość o pozory. Podmioty organizujące piramidy finansowe często dbają o to, aby ich strony internetowe wyglądały profesjonalnie, a biura były eleganckie i często usytuowane w „dobrej lokalizacji”.
- Elitarny charakter oferty. Czujność powinno wzbudzić również stwarzanie wrażenia, że oferta ma charakter elitarny (kierowanie oferty wyłącznie do wybranego, wąskiego grona osób), naleganie na dyskrecję, aby nie rozpowszechniać informacji o podmiocie i jego ofercie.
- Brak reklam w mediach. Firmy wykorzystują przede wszystkim marketing szeptany, czyli polecenie kolejnym osobom przez zadowolonych klientów ich usług. Reklama w mediach mogłaby bowiem zwrócić uwagę instytucji nadzorczych.

Po czym poznać, że przedsięwzięcie jest oszustwem ?

- ✓ nagła utrata kontaktu z przedstawicielem firmy;
- ✓ utrzymywanie kontaktu tylko do chwili, gdy zażądamy wypłaty środków. Organizatorom piramidy zależy na pozyskaniu jak największej puli środków finansowych i liczą na to, iż klient zadowolony z pokazywanych mu zysków (np. na comiesięcznych wyciągach) wpłaci dodatkowe środki. Jednak wyniki te nie pokrywają się z rzeczywistością, a podmioty takie stosują tzw. podwójną księgowość;
- ✓ błędy w wyciągach czy innych potwierdzeniach inwestowania środków, będące skutkiem np. wspomnianego wcześniej prowadzenia podwójnej księgowości.

Jeśli już staliśmy się ofiarą przestępstwa, należy powiadomić szereg instytucji: Policję i prokuraturę, ale także instytucje nadzorujące podmioty finansowe, czyli KNF i UOKiK – aby ostrzec inne osoby przed oszustwem. Należy im przekazać jak najwięcej informacji oraz dokumentów, w tym przede wszystkim kopię zawartej umowy, materiały reklamowe czy korespondencję mailową/listowną.

PODSTAWOWE ZASADY BEZPIECZNYCH INWESTYCJI (źródło: *Piramidy i inne oszustwa na rynku finansowym. Poradnik klienta usług finansowych*, Marcin Pachucki, Warszawa 2016, www.knf.gov.pl)

- ❖ Sprawdź, czy podmiot posiada zezwolenie na prowadzenie działalności na rynku finansowym.
- ❖ Zadawaj pytania i upewnij się, że uzyskałeś na nie odpowiedzi.
- ❖ Poznaj osobę, która oferuje Ci produkt oraz podmiot, w imieniu którego działa.
- ❖ Sprawdź, jak długo podmiot działa na rynku finansowym.
- ❖ Ostrożnie odnoś się do nalegania na szybkie wpłacenie środków.
- ❖ Żądaj dokumentów lub informacji pisemnej, nie poprzestawaj na informacji ustnej.
- ❖ Przeczytaj umowę przed jej podpisaniem oraz inne ewentualne dokumenty (np. regulaminy, warunki świadczenia usług).
- ❖ Skonfrontuj pozyskane informacje z inną zaufaną osobą.

- ❖ Nie zakładaj bezkrytycznie, że osoba, z którą rozmawiasz jest ekspertem i wszystko co mówi, jest pewne.
- ❖ Zapytaj, w jaki sposób mają być wypracowywane zyski, które mają stać się Twoim udziałem.
- ❖ Nie daj się zwieść profesjonalnie wyglądającej stronie internetowej, adresowi firmy w reprezentacyjnej lokalizacji, elegancko urządzonego biuro, wyglądowi zewnętrznemu osoby, z którą rozmawiasz czy rzekomej elitarności grupy osób, do których kierowana jest oferta.
- ❖ Odpowiedz sobie na pytanie, dlaczego akurat Tobie składana jest rzekomo „pewna” oferta, dlaczego sam oferujący nie korzysta w pełni z tak „świetnej” inwestycji?
- ❖ Pamiętaj o ryzyku na rynku finansowym – nie wierz w zapewnienia pewnych i szybkich zysków bez ryzyka.